

**TIKKURILAN
OSAAMISKAMPUS**

VUOSIRAPORTTI 2023

Kuva 1: Tikkurilan osaamiskampus on kahdeksan korttelin ja yli 100 000 kerroseliön kaupunkikehittämiskokonaisuus. Alue sijaitsee Jokiniemessä, Tikkurilan aseman kupeessa. Tulevaisuudessa alueella korkea osaaminen ja jatkuva oppiminen yhdistyvät monipuolisiin palveluihin. Rakentaminen käynnistyy vuonna 2024 ja jatkuu 2030-luvun alkuun. Alueen palvelukokonaisuutta kehitetään paraikaa.

Johdanto

Tämä raportti esittelee Tikkurilan osaamiskampushankkeen vuotta 2023. Vuosiraportti on julkinen asiakirja ja sen tavoitteena on tehdä näkyväksi hankkeessa saatuja tuloksia, tukea hanke- ja laajemmin kaupunkiorganisaation päätöksentekoa ja kehittämistä, sekä jakaa tietoa hankkeesta, toiminnan läpinäkyvyyden varmistamiseksi.

Raportointiprosessiin on kuulunut sekä kirjallista valmistelulinjakohtaista erillisraportointia tavoitteita ja työsuunnitelmia vasten sekä yhteistä reflektointia kampushankkeen verkoston kanssa. Raportoinnin tavoitteena on ollut:

- Tarkastella hankkeen etenemistä, saavutettuja tuloksia, edistymistä kohti vaikuttavuutta sekä analysoida käytettyjä toimintatapoja.
- Tunnistaa toimintaympäristön haasteet ja mahdolliset muutokset toimintaympäristössä raportointikaudella sekä kirjata muutosten aiheuttamat sopeutustoimenpiteet
- Listata suositukset jatkotoimenpiteille.

Tausta ja tavoitteet

Osaamiskampuksen tavoitteena on toimia monipuolisena jatkuvan oppimisen, sekä yritys- ja innovaatiotoiminnan alustana, parantaen laajan yritysverkostonsa ja työvoiman välistä kohtaantoa. Valmistuessaan kampus palvelee niin opiskelijoita ja työnhakijoita kuin työnantajia, yrityksiä ja oppilaitoksiakin.

Kuva 2: Havainnekuvaa kampukselta.

Osaamiskampus-hankeessa rakennetaan paitsi fyysistä ympäristöä, myös digitaalisia sekä uudenlaisia verkostomaiseen toimintamalliin perustuvia ja ketterämpiä toimintatapoja. Hankkeella on kolme keskeistä tulostavoitetta:

1. Laaja joukko koulutuksenjärjestäjiä tuottaa yhdessä uudenlaisia jatkuvan ja elinikäisen oppimisen palveluita
2. Kaupunki kumppaneineen kehittää vaikuttavampia kohtaannon ratkaisuja
3. Kampus on vetovoimainen yritysten sijoittumisen kärkikohde ja elävä osa kaupunkia

Osaamiskampuksen palveluiden kehittäminen jatkuu vuoden 2026 loppuun asti. Kampusalueen rakentaminen jatkuu vuoteen 2030–2032. Koko osaamiskampuksen kehittämisessä tärkeitä läpileikkaavia periaatteita ovat osallisuus, yhteistyö ja kestävyys.

Kampushankkeen vuoden 2023 tavoitteet liittyivät sidosryhmäverkoston sitouttamiseen, kampuksen palvelukokonaisuuden yhteisen vision muotoiluun, oppilaitosyhteistyön kehittämiseen sekä kampusympäristön kaavamuutoksen ja rakentamiseen liittyvien

keskeisten suunnitteluprosessien läpiviemiseen. Lisäksi tavoitteena oli rakentaa hanketyöskentelyä tukeva ja toteuttava hanketoimisto.

Yhtenä osaamiskampus Hankkeen tärkeänä tavoitteena on kehittää kaupungin ja sen kumppanien tuottamat elinvoiman ja oppimisen edistämiseen, työllistymiseen, kotoutumiseen ja kuntalaispalveluihin liittyvät palvelut yhdistävä palvelukokonaisuuden konsepti. Elinvoiman edistämisen vuoden 2023 tavoitteena oli tuoda kampukselle siirtyvät ja palveluita tarjoavat tahot ja toimijat yhteen, käynnistää kehitystyö ja vahvistaa yhteistä visiota rakentuvasta palvelukokonaisuudesta. Tärkeää oli saada laaja sisäisistä ja ulkoisista sidosryhmistä koostuva joukko rakentamaan yhteistä visiota ja huomioimaan visio omissa uudistus- ja muutosprosesseissaan. Tärkeä tavoite oli myös sitouttaa yrityksiä mukaan kampuskehitykseen sekä kartoittaa vaikuttavimpia yritys yhteistyön tapoja. Yrityskontaktit olivat jo olemassa ja tarkoituksena oli osallistaa yrityksiä yhteiseen kehittämiseen ja vuoropuheluun. Suunnitelmana oli kokeilla erilaisia toimintatapoja ja tilaisuuksia yritys yhteistyön kehittämiseen ja yritysten mukaan saamiseksi.

Kampus kokoaa yhteen laajan koulutuksen järjestäjien verkoston. Verkoston kanssa kehitetään ja kokeillaan tulevaisuuden oppimiseen ja työelämä taitoihin liittyviä tuotteita ja palveluita. Oppilaitos yhteistyön yhtenä tärkeimpänä tavoitteena oli käynnistää yhteistyössä tuotettujen, tarvelähtöisten ja tarvittaessa koulutusasteet ylittävien osaamisen kehittämisen palveluiden tuottamisen toimintamallin kehitys. Lisäksi keskeinen tavoite oli koulutusorganisaatioiden sitouttaminen yhteiseen kehitystyöhön.

Rakennetun ympäristön vuoden 2023 päätavoitteena oli saada asemakaavan muutos etenemään aikataulussa, jotta alueen rakentaminen päästäisiin aloittamaan aikataulussa vuonna 2024. Keskeinen tavoite oli myös kampuksen katuihin, puistoihin ja kunnallistekniikkaan liittyvän suunnittelun käynnistäminen. Muina tavoitteina olivat alueen ensimmäisen rakennushankkeen, Vantaan kaupungin koulukampuksen, tarveselvityksen ja hankesuunnitelman hyväksyminen. Keskeinen tehtävä oli lisäksi kampushankkeen vision läpileikkaavien tavoitteiden – kestävyys, osallisuus ja yhteistyö – täsmentäminen rakennetun ympäristön osalta ja sisällyttäminen alueen rakennushankkeiden kilpailutusehtoihin.

Tavoitteena oli myös rakentaa hanketyöskentelyä tukeva ja toteuttava viisihenkinen hanketoimisto, siirtyä resurssien vahvistuttua selkeästi valmisteluvaiheesta hankkeen toteutukseen sekä tehostaa ja systematisoida hankeviestintää.

Vuoden 2023 lukuja

9

sitoutunutta
oppilaitos-
kumppania

11

markkinavuoro-
puheluun
osallistunutta
kiinteistö-
sijoittajaa tai
rakennusliikettä

11

kahdenkeskistä
tapaamista
paikallisten
yritysten kanssa

16

kumppanit
osallistavaa
tapahtumaa tai
työpajaa

437

vierailua
hankkeen
verkkosivuilla

622

uutiskirjeen
katselukertaa

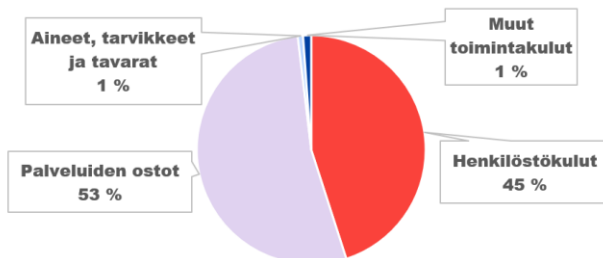
Hankkeen
henkilöstö
kasvoi

1 → 5

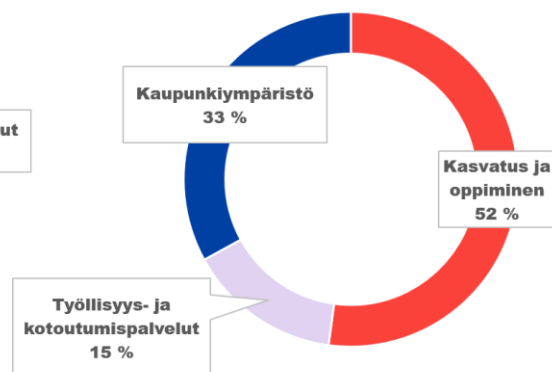
Hankkeen kokonaismenot

535 897 €

Valtaosa menoista henkilöstökuluja ja palveluiden ostoja

Kampus Hankkeen menot katetaan kolmen toimialan budjeteista

Vuoden 2023 tulokset

Kampuksen kumppaniverkosto vahvistui

Tärkeät ja erilaiset kumppanit – koulutusorganisaatiot, yritykset, työnantajat, järjestöt ja kaupungin eri toimialat – ovat sitoutuneet yhteiskehitystyöhön.

Vuoden 2023 aikana solmittiin viisi aiesopimusta eri asteisten koulutusorganisaatioiden kanssa. Aiesopimusten kautta kehittämistyöhön ovat sitoutuneet Taitotalo, Careeria, Live-säätiö, Mercuria sekä Laurea. Loppuvuodesta sovittiin vielä yhteistyöstä kahden uuden koulutusorganisaation kanssa. Sopimukset tullaan allekirjoittamaan vuoden 2024 alussa. Sopimukset luovat osaltaan pohjaa kampusen koulutusyhteistyön toimintamallin yhteiskehittämiseksi sekä vahvistavat polkua kohti yhteiskäyttöistä, tila palveluna -tyyppistä tilallista ratkaisua ja siihen liittyvää toiminnallista yhteistyötä. Sopimuskumppaneiden ohella kampusen kehittämistyössä ovat olleet tiiviisti mukana, Vantaan kaupungin omistamat ammattiopisto Varia, Tikkurilan lukio ja Vantaan aikuisopisto, joiden uudet tilat toteutetaan kampusalueelle.

Potentiaalisten kiinteistösijoittajien ja rakennusliikkeiden kanssa on käyty vuoden 2023 aikana poikkeuksellisen tiivistä ja proaktiivista markkinavuoropuhelua kaava-alueen kehittämisestä. Tilaisuuksia kehitettiin erilaisten kehittämisteemojen kautta, järjestettiin tavallista runsaammin ja fasilitointiin panostettiin. Vuoropuheluun on sisältynyt sekä yhteisiä tilaisuuksia että kahdenkeskisiä keskusteluja. Mukana on ollut 11 merkittävää rakennus- ja kiinteistökehitysalan toimijaa. Vuoropuhelun ylläpitäminen on koettu molemmin puolin tärkeäksi pitkän asemakaavaprosessin ja kilpailutusten valmistelun aikana muuttuvassa markkinatilanteessa sekä valmistellessa osittain uudenlaisia kilpailuehtoja, joita ei ole aikaisemmin käytetty Suomessa.

Kuva 3: Kampusseminaari lokakuussa 2023 kokosi laajasti sidosryhmiä vuoropuheluun.

Vuoden aikana on rakennettu yhteistä ymmärrystä kampushankkeen tavoitteista ja paikallisten yritysten toiveista, tarpeista ja haasteista. Kampushankkeen järjestämällä yritysfoorumilla ja treffitorilla joukko yrityksiä ja koulutuksenjärjestäjiä kokoontuivat yhteen vaihtamaan ajatuksia ja suunnittelemaan kampuksen tulevaa toimintaa. Aikaisemmin mahdollisiksi kehityskumppaneiksi identifioituja yrityksiä tavattiin myös yksitellen. Myös yrityksiä edustavat järjestöt Kauppakamari, Uusyrityskeskus ja Vantaan yrittäjät on saatu tiiviisti mukaan palvelukokonaisuuden kehittämiseen, yhteiskäyttöisten tilojen suunnitteluun sekä hankkeen työryhmätyöskentelyyn ja hankkeelle asetetun seurantatoimikunnan toimintaan.

Hyväksytty asemakaava huomioi hienosti osaamiskampuksen toiminnallisen vision

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 11.12.2023 kokouksessaan Tikkurilan osaamiskampuksen alueen asemakaavan. Hyväksytty asemakaava on tärkeä etappi, joka mahdollistaa alueen katu-, infra- ja puistorakentamisen käynnistämisen sekä tonttien luovutuksiin liittyvien kilpailutusten käynnistymisen vuonna 2024.

Osaamiskampuksesta tulee edelläkävijä monin tavoin: Asemankaava mahdollistaa tilojen sekä teknisten ratkaisujen suunnittelussa muuntojoustavuuden ja yhteiskäyttöisyyden sekä innovatiivisen oppimisen ympäristön rakentamiseen panostamisen. Kaava ohjaa vähähiiliseen ja kestäväan rakentamiseen. Alueelle on asetettu viherkerrointavoite ja korttelialueilla tulee tuottaa uusiutuvaa energiaa.

Kaava mahdollistaa monipuolisen kantakaupungin rakentamisen osaamiskampuksen

Kuva 4: Asemakaavaa täydentävä taidekonsepti valmistui yhteisissä työpajoissa kampuksen toimijoiden kanssa.

alueelle. Pääosa kortteleista on keskustatoimintojen aluetta, joissa sallitaan laaja kirjo eri käyttötarkoituksia: oppilaitosten ja kaupungin tilojen ja palveluiden ohella Jokiniemeen sijoittuvalla kahdeksan korttelin alueelle rakentuu toimitiloja, kulttuurin tiloja, erilaisia palveluita, asumista ja viihtyisää kaupunkiympäristöä. Asemakaavassa määriteltiin kampusalueelle kaupunkitilana myös keskeisimmät laatuksiteerit, joilla alueen viihtyisyys ja omaleimaisuus varmistetaan. Keskeisiä tavoitteita olivat keskustamainen tiivis korttelirakenne, kaupungin viheryhteyksien vahvistaminen ja runsas kaupunkivihreä sekä viihtyisä ja turvallinen kävelykeskusta-alue. Alueelle laadittiin lisäksi taidekonsepti, joka ohjaa alueen visuaalista ilmettä ja määrittää alueelle hankittavan julkisen taiteen periaatteet.

Kampusalueen asemakaavaa valmisteltiin laajassa poikkihallinnollisessa yhteistyössä. Alueesta järjestettiin useita markkinavuoropuhelua potentiaalisten kiinteistösijoittajien ja rakennusliikkeiden kanssa. Asukkailla oli mahdollisuus osallistua suunnitteluun kaupungin yleisen periaatteen mukaisesti.

Uudenlaisen jatkuvan oppimisen palvelukokonaisuuden kehittäminen käynnistyi

Uudenlaisen koulutuspalveluiden toimintamallin kehitys kokosi yhteen eri asteisia koulutuksen järjestäjiä ideoimaan tapoja tuottaa yhteistyössä räätälöityä, osaamisen ennakoitietoon perustuvaa koulutustarjontaa. Kehitystyön käynnistyminen ja oppilaitosten sitoutuminen yhteistyöhön on merkittävä askel kohti konkretiaa ja yksi vuoden 2023 tärkeimpiä kehittämiskokonaisuuksia osaamiskampuksen oppimisyhteistyön rakentamiseksi. Lopputuloksena syntyy ainutlaatuinen tapa tuottaa ketterämpiä, täsmällisempiä osaamisen kehittämisen palveluita. Toimintatapa on tärkeä osa osaamiskampuksen tulevaa

palveluvalikoimaa, jolla vastataan yritysten kasvavaan ja nopeasti muuttuviin osaamisen päivittämisen tarpeisiin ja varmistetaan osaavan työvoiman saatavuus.

Tähän kuva palveluoperaattorityöpajoista

Mukana kehitystyössä oli aktiivisesti seitsemän oppilaitoskumppania. Osallistavan prosessin tuloksena syntyi kartoitus toimijoiden nykyisistä arjen haasteista, asiakkaiden tarpeista ja markkinatilanteesta sekä alustava asiakkaan palvelupolku. Kehitystyö jatkuu vuoden 2024 aikana liiketoimintamallin muotoilulla ja pilotoinnilla yhdessä yritysten kanssa.

Yhteistyön ja yhteiskäyttöisyyden konseptit kirkastuivat

Oppiminen, työelämä ja yritykset halutaan kohtaamaan kampuksella tiiviisti. Tämä visio täsmentyi vuonna 2023 konkreettisimmiksi toimintamalleiksi, mikä helpottaa laajan ja kompleksisen kokonaisuuden hahmottamista.

Vuoden 2023 aikana valmistui kampuksen monenkeskisen kohtaannon palveluekosysteemin ensimmäinen visio. Suunnitteluprosessi madalsi organisaatio- ja toimialarajoja ja loi pohjaa uudenlaisen, yhteiskehittämiselle perustuvan toimintakulttuurin rakentamiselle.

Suunnittelutyön aikana kartoitettiin toimijoiden ja toimialojen tavoitteita ja tarpeita palveluekosysteemin rakentumisessa. Tietojen pohjalta on luotu kohtaannon palvelukokonaisuuden ensimmäinen visio, joka auttaa myös tarkastelemaan nykyisiä palveluita suhteessa tulevaan ja tukee tarvittavien muutosten hahmottamista. Mukana suunnittelutyössä olivat tiiviisti Vantaan kaupungin kaupungilta elinvoimapalvelut, työllisyys- ja kotoutumispalvelut, kuntalaispalvelut, sekä Kauppakamari, Uusyrittäjäkeskus, Vantaan Yrittäjät ja Varian työelämäpalvelut.

Kampusta suunnitellaan alusta alkaen yhteiskäyttöiseksi paitsi toiminnan myös tilojen osalta. Yhteiskäyttöisyyden konsepti konkretisoitui vuonna 2023, kun kampukselle sijoittuvassa Vantaan kaupungin koulukampushankkeessa käynnistettiin yhteiskäyttöisyyden tilatyöpajat ja tilankäyttöasteen laskenta sekä yhteiskehitettiin hanketta käyttäjien kanssa.

Koulukampushankkeen hankesuunnitelma hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 9.10.2023. Koulukampuksen naapurikortteliin, sijoittajakohteeseen vuokralle sijoittuu kaupungin palveluiden kortteli. Korttelin yhteiskäyttöisyyttä ja tilakonseptia kehitettiin käyttäjien tilatyöpajoissa syksyllä 2023. Kaupunki on tämän naapurikorttelin ankkurivuokralainen. Tilatyöpajat jatkuvat alkuvuodesta 2024. Niiden pohjalta valmistuvat tontin kilpailutusta varten hankesuunnitelmapohjakaaviot laajuuslaskelmineen.

VANTAAN KAUPUNKI

SUUNNITTELUOIMISTO AMERIKA

Kuva 5: Esimerkkejä mahdollisista yhteiskäytön tilatyypeistä kampuksella

Jo aiemmin käynnistynyttä yhteiskäyttöisyyden konseptin kehittämistä jatkettiin asemakaava työn rinnalla. Konseptin kehittämisen tuloksena syntyi rakennushankkeiden kilpailutusta varten yhteiskäyttöisyyden design manual eli periaatteet yhteiskäyttöisyyden huomioimiseksi rakennusten tilasuunnittelussa. Yhteiskäyttöisyyden design manualiin sisällytettiin lisäksi myös alustavat periaatteet yhteisen tilojen operointimallin rakentamiseksi. Yhteiskäytön periaatteiden dokumentointi konkretisoi kampushankkeen yhteiskäytön visiota kampuksen käyttäjille, kiinteistösijoittajille ja muille sidosryhmille.

Läpileikkaavat tavoitteet

Yhteistyö

Osaamiskampuksen kehittäminen perustuu yhteistyölle, verkoston luomiselle ja yhdessä vaikuttavampien, tehokkaampien ja uudenlaisten ratkaisujen kehittämiseksi. Vuoden 2023 aikana:

- Osallistuttiin Metropolia ammattikorkeakoulun ja Vantaan elinkeinopalveluiden järjestämään hackathoniin keväällä 2023. Osaamiskampuksen koulutusyhteistyön tilakokonaisuuteen liittyvää TKI-konseptia varten kerättiin kaikille avoimissa kilpailun työpajoissa yli 2 000 ideaa. Ideoista jatkokehitettiin viisi konseptia, joissa hahmoteltiin

TKI-toimintaa tukevaa fyysistä tilaa ja tulevan kampuksen käyttäjien yhteistyötä edistäviä toimintamalleja.

- Kohtaannon palvelukokonaisuuden visioinnin yhteydessä tehtiin tiivistä poikkihallinnollista yhteistyötä: suunniteltiin kaupunkitasoista Vantaan yritysverkoston rakentamista yhdessä elinkeinopalveluiden ja yritys yhteistyötä tekevien hankkeiden kanssa, tuotiin osaamiskampusnäkökulma kaupungin klusteritoiminnan kehittämiseen sekä osallistuttiin TE-uudistuksen kehittämisprosesseihin.
- Kartoitettiin synergioita ja yhteistyömahdollisuuksia Vantaan kaupungin hankkeiden kuten VALUE, Haastemoottori, Kohtaanto 50+ ja AIRY kanssa. Valmisteltiin hankkeilla kehittämisen ja hankkeiden väliseen yhteistyöhön työnrkki-nimellä kulkevaa yhteistyömekanismia, jonka työskentely käynnistyy 2024.
- Perustettiin kohtaanto ja osaaminen -työryhmän, jonka tehtävänä on syventää yhteistyötä hankkeen valmistelulinjojen (oppimisyhteistyö, elinvoimaedistäminen, kampusympäristö) välillä, edistää yhteisiä kehityskokonaisuuksia ja hyödyntää moninaisen toimijajoukon osaamista.
- Laadittiin yhteiskäytön Design Manual. Yhteiskäytön periaatteiden dokumentointi konkretisoi kampushankkeen yhteiskäytön visiota kampuksen käyttäjille, kiinteistösijoittajille ja muille sidosryhmille.
- Järjestettiin käyttäjätyöpajoja rakennusten tilojen yhteiskäyttöisyyden ja tilankäyttöasteen, sekä käyttäjälähtötietojen varmistamiseksi. Työpajat koskivat kohteita, joihin on tulossa kaupungin omia käyttäjiä. Työpajoissa oli aito yhdessä tekemisen maku.
- Taidekonseptia kehitettiin yhteisessä työpajassa käyttäjien ja suunnittelijoiden kanssa.

Kuva 6: KI-kilpailun voitti konseptillaan Metropolian ja Laurean opiskelijoista koostunut tiimi Aleksi Annola, Joonna Virmajoki ja Taru Tikkanen. Kuva: Milja Veini

Osallisuus

Osallisuus halutaan osaksi kampusalueen toimintatapoja ja yhteistoimintaympäristön kulttuuria. Hankkeessa panostetaan luottamuksen ja keskusteluyhteyden rakentamiseen ja luodaan monipuolisia mahdollisuuksia sidosryhmille innostua, osallistua yhteiskehittämiseen ja vaikuttaa sekä kampusympäristön suunnitteluun ja rakentamiseen että palveluiden ja toimintamallien muotoiluun. Vuonna 2023:

- Ensimmäinen osaamiskampuksen sidosryhmäseminaari kokosi kampuskehityksestä ja kohtaannosta kiinnostuneet vuoropuheluun yritysten toimintaympäristön

muutoksesta, jatkuvan oppimisen tulevaisuudesta sekä ennakoinnista ja innovaatiopolitiikasta. Seminaariin osallistui noin 80 henkeä ja palaute oli pääosin erittäin kiittävää.

- Koulukampus Hankkeen hankesuunnitelman tilatyöpajoihin ja taidekonseptin kehittämiseen osallistui koulujen henkilöstöä ja opiskelijoita. Työpajoista nousi esiin useita huomioitavia seikkoja, kuten esimerkiksi yhteisten pelisääntöjen ja toimintakulttuurin sekä tilavarausjärjestelmän kehittäminen ja eri käyttäjien kohtaamisten huomioiminen suunnittelussa.
- Kampushankkeelle asetetun seurantatoimikunnan työskentelyyn osallistui laaja joukko valtuustoryhmien, nuorisovaltuuston, sidosryhmien ja kaupungin virkakunnan edustajia ja se osoittautui tärkeäksi vuoropuhelun foorumiksi. Seurantatoimikunta nimitettiin maaliskuussa seuraamaan kaupunkitasoisen kärkihankkeen tavoitteiden edistymistä ja se ehti kokoontua kaksi kertaa. Seurantatoimikunta osaltaan tukee poliittisen ohjauksen ja äänen kuulumista hankkeen valmistelussa ja mahdollistaa aktiivisen vuorovaikutuksen valtuustoryhmien ja hanketoimiston välillä.
- Järjestettiin kampusalueelle nimikilpailu, jossa saatiin lähes 3000 nimiehdotusta. Kampanja herätti vilkasta somekeskustelua ja sen aikana käytiin aktiivista vuoropuhelua asukkaiden kanssa.
- Kampuskehittämisen teemoista käytiin aktiivista markkinavuoropuhelua kiinteistösijoittajien ja rakennusliikkeiden kanssa.

Kuva 7: Tikkurilan osaamiskampuksen seurantatoimikunta kokoontui ensimmäistä kertaa kesäkuussa 2023. Tapaamisessa mm. täsmennettiin yhdessä toimikunnan tehtäviä.

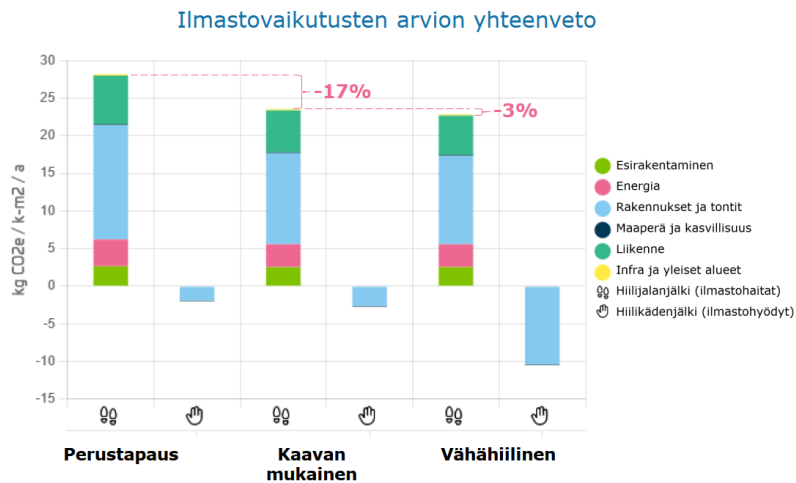
Kestävyys

Ekologisen kestävyysperiaate toteutuu Tikkurilan osaamiskampusalueella mm. vähähiilisten rakennusteknisten ratkaisujen, energiaratkaisujen sekä viherratkaisujen avulla. Lisäksi tiivis ja urbaani alue suosii julkisen liikenteen käyttöä. Yhteiskäyttöisten ja muuntojoustavien tilojen rakentaminen on resurssiviisasta ja kestävää rakentamista. Lisäksi tulevan kampuksen laaja koulutustarjonta sekä paremmat työllisyydenhoidon ja kotoutumisen palvelut ehkäisevät osaltaan eriarvoistumista. Vuonna 2023:

- Alueellinen energiaratkaisun suunnitelmiseen valmisteltiin sopimusasteelle. Kyseessä on Vantaan kaupungin ensimmäinen laajemman kaupunkialueen alueenergiaratkaisu energiapalvelumallilla. Energiaratkaisu on monimuotoinen, kestävä ja pyrkii optimoimaan energialähteitä ja hyödyntämään energiavirtoja alueen sisällä.

Energiaratkaisua työstettiin laajasti yksikkörajat ylittäen yhteistyössä kaupungin kiinteistöt ja tilat ja katu- ja puistoyksiköiden sekä ympäristökeskuksen kanssa. Alueellisen energiaratkaisun periaate kirjataan kilpailuehtoihin, jolloin se velvoittaa myös alueen kaikkia rakennushankkeiden toteuttajia.

- Loppuvuodesta käynnistettiin osaamiskampanin ilmastovaikutusten selvitys. Vuoden 2024 alussa valmistuneen selvityksen mukaan kaupunkialuetta voidaan pitää vähähiilisenä. Hiilijalanjälkilaskennan tulokset olivat useimmilla laskennan osalualueilla tyypillistä alhaisempia. Kolmivaiheinen hiilijalanjälkilaskenta koko elinkaarelle sisällytetään kaikkien kilpailutusten kilpailuehtoihin, lisäksi rakennuksille on asetettu hiilijalanjälkitavoite ja vaatimus toteuttaa rakennuksen runko vähähiilisenä. Nämä tavoitteet otettiin käyttöön heti ensimmäisen kilpailutuksen käynnistyessä 2024 alussa.

Kuva 8: Hankkeen vähähiilisyyttä edistävät sekä kaava-alueen lähtökohdat (erinomaiset liikenneyhteydet, alueella ei nykyisiä hiilivarastoja) että kaavasuunnittelun yhteydessä tehdyt ratkaisut, kuten katto rakennusten hiilijalanjäljelle ja energian käytön vähähiilisyyttä edistävät toimenpiteet.

- Hyväksytyssä asemakaavassa alueen ja tonttien rakentamiselle on asetettu viherkerrointavoite sekä hulevesien viivytysvaatimukset. Asemakaava kannustaa myös autottomuuteen. Alueen pysäköinti on järjestetty keskitettyihin korttelien yhteisiin pysäköintilaitoksiin. Katualueet on suunniteltu esteettömiksi jalankulku- ja pyöräilyalueiksi.

Valmistelusta kohti toteutusta. Mitä opimme?

Osaamiskampushanke on luonteelta kompleksinen, systeemiin haasteisiin vastaava ja verkostomaiselle yhteistyölle rakentuva hanke. Se tarkoittaa, että hankkeen toimintaympäristö on alati muutoksessa, riippuvuuksia muihin toimijoihin ja prosesseihin on paljon ja työskentelyyn osallistuvien sidosryhmien ja kumppaneiden lukumäärä on suuri. Hankkeen onnistuminen vaatii huolellista suunnittelua, mutta myös jatkuvaa suunnitelmien tarkoituksenmukaisuuden tarkastelua ja sopeuttamista.

On hyväksyttävä, että innovaatiot rakentuvat usein myös epäonnistumisille: Ketterä ja iteratiivinen kehittäminen eri vaihtoehtojen kautta pakottaa testaamaan ideoita varhaisessa vaiheessa, jolloin saadun palautteen kautta päästään aina lähemmäs toimivimpia ratkaisuja. Samalla karsiutuvat vähemmän käyttökelpoiset ideat. Uudenlainen tapa työskennellä haastaa totuttuja tapoja ja olemassa olevia prosesseja. Ennakointia tarvitaan myös henkilöresurssointiin: Uusi toimintatapa ja uudenlaisten ratkaisujen kehittäminen vaatii erilaista työajan kohdentamista, lisäresursseja ja lisää työaika, joiden tarve voi nousta usein esille vasta kehittäessä. Toisaalta se synnyttää kehittämisosaamista ja tehtävänkuvien muokkautumista innovatiivista ajattelua ruokkivaan suuntaan, mahdollisesti syntyy jopa aivan uudenlaisia tehtävänkuvia otettavaksi käyttöön.

Osaamiskampushankkeelle määriteltiin loppuvuodesta 2023 kunnianhimoiset tavoitteet. Niiden saavuttamiseen liittyy paljon riippuvuuksia, muuttujia ja rinnakkaisia prosesseja, jotka etenevät eriaikaisesti. Prosessien vaiheistaminen, riippuvuuksien tunnistaminen ja välietappien asettaminen on vaativaa, mutta välttämätöntä: suunnittelutyötä ja toimeenpanoa on edistettävä, vaikka jokin mittakaavaltaan suurempi muutos, kuten esimerkiksi valtakunnallinen TE-uudistus, etenevät huomattavasti hitaammin ja eriaikaisesti.

On myös tunnistettava, että nykyiset rakentamisen prosessit soveltuvat vain osin kampushankkeen kaltaiseen verkostomaiseen, yhteiskehittämishankkeeseen. Kaupungin omien käyttäjien tilojen ohjelmointi kaupungin investointihankkeiksi tapahtuu hyvin etupainoisesti 1-2 vuotta ennen rakennushankkeiden käynnistymistä. Pitkä päätösprosessi voi johtaa siihen, että kaupungin käyttäjien tilatarve ehtii muuttua varsinaisen suunnittelu- ja toteutusvaiheen alkaessa, jolloin jo kertaalleen hyväksytyistä tarveselvityksistä ja hankesuunnitelmista tarvitaan uudet päätökset. Tällaisessa tilanteessa yhteiskäytön kohteissa koko hanke voi joutua odottamaan kaupungin päätöksentekoa. Myös vakiintuneeseen hankesuunnitelmaprosessiin olisi voinut sisällyttää lisävaiheita, jotta kampushankkeen erityispiirteet, kuten yhteiskäyttöisyys ja kestävä rakentamisen ratkaisut, olisivat tulleet painokkaammin huomioiduiksi.

Kaupungilla paljon rinnakkaisia ja toisiaan täydentäviä hankkeita ja prosesseja, joissa kehitetään osaamiskampuksen kannalta tärkeitä toimintatapoja, palveluita, prosesseja ja innovaatioita. On tärkeää jakaa tietoa, panostaa tiedotussuunnitteluun sekä etsiä yhteistyön paikat ja välttää päällekkäistä ja hyödyntää jo tehtyä työtä kampuskehityksessä. Tässä kohtaa kampushanke toimii pilottina ja yhteistyön paikat on jo tunnustettu. Tästä on hyvä jatkaa kehittämisen tapaa toimia Vantaan kaupungilla. Hankkeiden välinen koordinaatio on toiminut kaupunkitasoisena hyvin kaupunkisuunnittelun ja kaupunkikeskustojen kehittämisen puolella (kaavoitus/rakennusvalvonta/katualueet/kaupunkitilat). Sen sijaan koordinaatiota ei ole juurikaan ollut kaupungin omien tilahankkeiden ja yritysverkoston yritysten tilahankkeiden välillä kaupunkitasoisesti, joka tarve korostuu toteuttaessa monen käytön kohteita.

Myöskään palveluiden kehittämisessä hankkeiden väliselle koordinaatiolle ei ole ollut kaupunkitasoisia mekanismeja. Nykyinen tapa toimia voi kuormittaa sidosryhmiä ja on aikaavievää. Hankkeissa on esimerkiksi usein rakennettu yritysverkostoja alusta asti kullekin hankkeelle yksilöllisesti. Myös Osaamiskampus-hankkeen alkaessa oltiin kehittämässä hankkeen omaa yritysverkostoa. Tähän mennessä on opittu, että on vaikuttavampaa kehittää sen sijaan yhteistä kaupunkitasoista Business Vantaa -konseptia. Kaupungin sisäiseen koordinaatiotarpeeseen pyritään lisäksi vastaamaan yhteisen foorumin kehittämisen ja säännöllisten tapaamisten kautta.

Vuoden 2023 aikana etsittiin tapaa, jolla ohjata alueen kehittymistä pitkällä aikavälillä vision mukaisesti sekä mahdollistaa toimijoiden välisen yhteistyön, tilojen yhteiskäyttöisyyden ja alueen toimimisen yritysten sekä oppilaitosten yhteistyöalustana. Prosessi on pakottanut tarkastelemaan, millainen on kaupungin tulevaisuuden tahtotila olla uuden kehittäjä, mahdollistaja ja fasilitoija. Kaupungin perinteiseen tai lakisääteiseen rooliin ei kuulu kiinteistökehittäminen, mutta samaan aikaan elinvoiman painoarvo kaupunkien tehtäväkentässä on muuttunut entistä tärkeämmäksi. Keinovalikoimaan kuuluvat huolellisesti laadittujen asemakaava- ja kilpailutusasiakirjojen ohella sopimukset. Alueen toimijoita eri tavoin velvoittavia vaihtoehtoja sopia tilojen hallinnoinnista ja yhteiskäytöstä on onnistuttu vuoden aikana täsmentämään ja karsimaan, mutta vuoropuhelua tavasta ohjata ja varmistaa kampusalueen vision mukainen kehittäminen sekä sopia alueen palveluiden ja yritystoiminnan järjestämisestä jatketaan vielä vuonna 2024.

Poikkihallinnollisen hankkeen johtamisprosessit (suunnittelu, seuranta ja arviointi) vaativat jatkuvaa kehittämistä, yhteisiä työkaluja ja aikaa. Yhteinen ymmärrys visiosta ja yhdessä sovitut tavoitteet ovat elintärkeitä verkostohankkeessa. Lisäksi tärkeää on laatia ja ylläpitää toteutuksen konkreettista tiekartta ja viestiä prosessin toimenpiteistä, aikataulusta ja etapeista aktiivisesti toimija- ja sidosryhmäverkostolle. Esimerkiksi yhteisen kulttuurin luominen toimijoiden välillä ja yhteisissä tiloissa vaatii suunnittelua ja resurssointia – myös verkostossa.

Yhteiskehittäminen voi vaatia suunnitelmien ja valittujen menetelmien sopeuttamista, mutta ketteräkään kehitystyö ei voi olla poukkoilevaa vaan on tunnistettava olennaiset kehityskohteet, sitouduttava tavoitteisiin ja annettava työrauha niiden toteutukseen. Kuukausittaiset ohjausryhmän kokoukset ja alkuvuoteen 2025 ajoitettu hankkeen väliarviointi tarjoavat tilaisuuden tarkastella mm. tuloksellisuutta, toteutusta sekä tavoitteiden ja keinovalikoiman relevanttiutta.

Verkostohankkeessa korostuvat vahvasti myös viestintä, tiedonjakaminen ja -vaihtaminen oikea-aikaisesti, systemaattisesti ja strategisesti. Kärkihanke tulee herättämään jatkossa enenevässä määrin kiinnostusta. Hankkeessa on painetta nostaa sekä viestinnän volyyymiä että laatutasoa. Osaamiskampuksessa kokeillaan kaupungin mittakaavassa uutta toimialarajat ylittävää viestintä-, markkinointi- ja vuorovaikutusyhteistyötä Vantaalla. On tärkeää suunnitella, toteuttaa ja koordinoida viestintää huolellisesti ja systemaattisesti, mutta mittakaava on haastava. Riittävät resurssit viestintään, markkinointiin ja osallisuustyöhön ovat edellytys näiden onnistumiselle ja osaamiskampuksen tunnettuuden kasvattamiselle. Hanketoimisto vastaa hankkeen viestinnästä, markkinoinnista ja vuorovaikutustyöstä. Vuonna 2023 viestintää tehtiin yhteistyössä pääasiassa kasvatuksen ja oppimisen toimialan viestintä- ja vuorovaikutustiimin kanssa, muun työn ohessa. Perusasiat saatiin tehtyä hyvässä yhteistyössä. Tarve poikkihallinnolliselle yhteistyölle tunnistettiin ja käynnistettiin kaupunkitasoinen työryhmä, jonka toiminta jatkuu vuonna 2024. Tiedottamisen ja informaation jakamisen ohella on tärkeää, että myös projektitiimi on tarvittaessa helposti saavutettavissa ja oikeissa tiedonvaihdon- ja päätöksenteon foorumeissa edustettuna.

Osaamiskampushanke yhdistää palvelukehittämishankkeen ja kaupunkikehittämis- ja rakentamishankkeen yhdeksi yhteiseksi poikkihallinnolliseksi hankkeeksi. Laajaan toimijajoukkoon kuuluu lisäksi kaupungin sidosryhmistä koostuvan verkoston jäsenet. Tämä tuo tekemiseen kunnianhimoisen lisätavoitteen ja uudenlaisia haasteita. Keskeisin vuoden 2023 oppi on, että verkostomainen tapa kehittää edellyttää uudenlaisten toimintatapojen muotoilua ja tuo hankkeen toteutusvaiheeseen tietynlaista hitautta. On ollut hienoa huomata, kuinka kaiken kiireen keskelläkin kaupungin eri yksiköistä ja kumppaneiden taholta osallistutaan aktiivisesti kehittämiseen, monet päätyönsä aikataulujen ja resurssien sallimissa rajoissa. Kaupungin sisältä ja hankkeen verkostosta löytyy roppakaupalla asiantuntemusta ja osaamista. On tärkeää jatkossakin yhdessä opetella, kuinka tiedot, taidot ja innovatiivinen ajattelu varmasti hyödynnetään yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.